

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1912.

— („Zveza slovenskih odvetnikov“.) Dne 16. junija 1912 se je vršil v dvorani ljubljanskega občinskega sveta VII. redni občni zbor. Ob 10. uri otvori predsednik dr. Triller občni zbor, pozdravi predvsem vse došle izvenkranjske kolege ter predsednika odvetniške zbornice dr. Majarona, konstatira sklepčnost in oriše delovanje „Zveze“ v preteklem poslovnem letu.

Dočim južni obmejni kraji ne potrebujejo več tolike opore v društvu, kaže nam položaj na severnih mejah žalostno sliko, katere vzrok je neizprosna iz centrale sistematično inaugurirana germanizatorična tendenca justične uprave; omenja dalje važnejše dogodke društvene kronike, spominja se smrti nestorja slov. odvetništva dr. Janeza Mencingerja in kolega dr. Alojzija Brenčiča, in se ob sklepu poročila zahvaljuje odličnemu društvenemu sodelavcu dr. Juro Hrašovcu in drž. poslancu dr. Ravniharju za požrtvovalno podpiranje društvenih teženj.

Iz poročila društvenega tajnika dr. Zupanca posnamemo, da se splošno neugodni politični položaj zrcali jasno v reševanju jezikovnih pritožb, v katerih se je v preteklem poslovnem letu vložilo skupaj 43. Od teh je bilo ugodno rešenih 10, dočim so ostale vse druge nerešene. Največ pritožb je iz Štajerske, kjer so justične razmere vsled doslednjega nastavljanja nemških sodnikov skrajno krivične. Poročilo priporoča vzlic neugodnim uspehom dosledno vlaganje pritožb, ker vsaj nekoliko zadržujejo poslabšanje razmer, ter nasvetuje sestanek slov. odvetnikov mariborskega okrožja, kjer je skrajna potreba, da se medsebojno določijo natančne direktive za nadaljno taktiko. —

Poročilo se brez debate odobri.

Blagajniško poročilo dr. Koka lja izkazuje prejemkov 2672 K 06 vin, izdatkov 2247 K 71 vin., prebitka tedaj 434 K 35 vin. Čisto premoženje znaša koncem leta 1911. skupaj 6601 K 42 vin. Med izdatki je že všteta na lanskem občnem zboru dovoljena subvencija društvu „Slovenski Pravnik“ v znesku 2000 K.

Slede nato referati o justičnih razmerah v posameznih okrožjih na Štajerskem in Koroškem.

Debate o vzorno sestavljenih referatih se udeleže: dr. Juro Hrašovec, dr. Triller in dr. Ravnihar, ki pojasnuje stališče slovenske parlamentarne delegacije in stavlja končno natančna navodila za enotno postopanje v posameznih deželah.

Na predlog dr. Novaka izreče občni zbor zahvalo požrtvovalnim referentom ter priporoča odboru sklicanje sestanka slovenskih odvetnikov in notarjev v mariborskem okrožju.

O delovanju penzijskega odseka, kateremu je lanski občni zbor poveril sestavo načrta penzijskega štatura, poroča tajnik dr. Zupanc. Odseku sta došla dva načrta, prvi v obliki samostalnega predloga dr. Koka lja, ki priporoča ustanovitev penzijskega fonda v okviru društvenih pravil kot samostojni odsek pod vodstvom neodvisnega kuratorija, drugi s strani dr. Pirca, ki predlaga ustanovitev posebnega penzijskega društva, ki naj združi vse, tudi izven društva stoječe slov. odvetnike in notarje.

Oba predlagatelja pojasnjujeta glavna načela svojih osnutkov; po daljši debati sklene občni zbor na predlog predsednika dr. Trillerja; penzijski odsek, obstoječ iz dr. Majarona, dr. Lipolda in dr. Žirovnika naj prouči oba načrta po vzorcu sličnih inštitucij ter svoj elaborat dopošlje vsem slov. odvetnikom in notarjem v presojo. Ako smatra ustanovitev v okviru „Zveze“ umestnim, naj skliče odbor izredni občni zbor, z edino točko dnevnega reda: „Ustanovitev penzijskega zaklada“.

Za tekoče potrebščine odseka sme odbor dovoliti primeren kredit.

Volitev odbora: Na predlog dr. Novaka se izvolijo „per acclamationem“ za predsednika dr. Karl Triller, za odbornike dr. Brejc, dr. Hrašovec, dr. Kokalj, dr. Krisper, dr. Kušar, dr. Rybař, dr. Schweitzer in dr. Zupanc; za revizorje dr. Tavčar in dr. Tekavčič. — Nato zaključí predsednik ob 1. uri popoldne občni zbor, zahvaljujoč se vsem referentom za temeljita poročila.

(Osebné vesti.) Imenovani so: za ministrskega tajnika v pravosodnem ministrstvu ministrski podtajnik dr. Milan Škerlj; za deželnosodne svetnike: okrajna sodnika in sodna predstojnika Ivan Toporiš v Kostanjevici za Novo mesto, Henrik Lasič v Ajdovščini za Gorico, okrajna sodnika Rudolf Sterle v Gorici za Gorico in Rudolf baron Rinaldini okrožja višje deželne sodnije Tržaške za trgovsko in pomorsko sodišče v Trstu; za okrajne sodnike in sodne predstojnike: sodniki dr. Fran Goršič v Ilirski Bistrici za Kostanjevico, Ivan Nežič na Krku za Motovun in dr. Herman Ferjančič v Podgradu za Ajdovščino; za okrajne sodnike: sodniki dr. Jakob Kušej v Gradcu za deželno sodišče v Gradcu, dr. Karel Krauseneck v Kopru za okrožje višjega deželnega sodišča Tržaškega, dr. Karel Milič v Pazinu, dr. Avgust Trevisan v Kopru in Lenard Vinci v Sežani, vsi za Gorico; za sodnike: avskultanti Ivan Kerč za Vrhniko, dr. Milko Krajnc za okrožje višje deželne sodnije Graške, dr. Jakob Konda za Kamnik, dr. Maks Schellenegger za Konjice, dr. Julij Wallner za Radgono, dr. Henrik Fohn za Slov. Bistrico, Josip Rojec za Sežano, Konstantin Marušič za Pulj, Fran Boškin za Koper, Alojzij Žigon za Podgrad, dr. Mirko Smaič za Volosko-Opatijo; za avskultanta: pravni praktikant dr. Ciril Pavlin. — Premeščeni so: sodnika dr. Pavel Skabrne na Vrhniki v Litijo in Anton Kajfež v Velikih Laščah v Radovljico, notar Anton Galle iz Logatca v Ljubljano. — Podeljeno je okrajnemu sodniku okrožja višje deželne sodnije v Gradcu dr. Metodu Dolencu mesto okrajnega sodnika pri višji deželni sodnji v Gradcu. — V stalno komisijo za izvrševanje kazni v sodnih ječah deželne in okrajne sodnije v Ljubljani so imenovani za zaupnika okrajni glavar v p. Gustav del Cott in računski ravnatelj v p. Anton Costa, za namestnika okrajni sodnik v pok. Ferdinand Stare in okrajni glavar v p. Štefan Lapajne.

— (Bivši češki minister krajan dr. A. Randa) sloviti učenjak, je praznoval svoj petdesetletni profesorski jubilej. Leta 1862. je bil namreč imenovan izrednim profesorjem prava na še takrat nedeljeni — nemški — praški univerzi. Po delitvi univerze je prevzel Randa na češki univerzi stolico za državljansko pravo; na tem polju je — kakor je pač splošno znano — znanstvena kapaciteta svetovnega slovesa.

— (Fran Tomšič †.) V 71. letu svoje dobe, pa še vedno v aktivni službi, je umrl dne 30. pr. m, gospod Fran Tomšič, c. kr. dvorni svetnik pri višjem dež. sodišču v Gradcu. Bil je morda samo pet dni bolan in malo poprej je predsedoval civilnemu senatu, t. zv. dvojezičnemu senatu. Živahnemu možu se ni poznalo, da služi in sodi že 45 let, in nihče ni slutil, da leže tako hitro k večnemu počitku. Poznala ga je cela generacija zlasti slovenskih odvetnikov, bil je pa tudi predobro znan sodniškemu, odvetniškemu in notarskemu naraščaju, ker je bil dolgoletni komisar pri sodnih, odvetniških in notarskih izpitih. Takisto je bil član komisije za fiškalni izpit, in kakor reminiscenca polpreteklih dnij se poroča, da mu je bilo ponudeno tudi mesto komisarja pri II. drž. izpitu na vseučilišču graškem, toda — le za komisije, ki izprašujejo italijanski. To ponudbo je pa Tomšič odklonil, vendar ne — zaradi neznanja italijanščine. Pokojnik ni bil na ta način v pravniških krogih le splošno znana, marveč tudi visoko spoštovana oseba, to pa vsled svojega temeljitega pravniškega znanja, bistroumnega in objektivnega presojanja, in nemalo tudi vsled svoje skromnosti in odkritosti. — Porojen je bil pok. Tomšič l. 1842. v Starem trgu gri Ložu iz preproste kmetske hiše. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, pravoslovne študije pa na Dunaju. L. 1868. je vstopil v sodno prakso v Ljubljani in prebivši sodni izpit z odliko, je postal pri dež. sodišču ljubljanskem sodni pristav in preiskovalni sodnik. Pri preiskavah je s svojim bistriim pogledom in z neumorno vztrajnostjo znal razvozlati marsikatero zapleteno zadevo in bil na glas, da je strah — obdolžencev. V Postojni, kamor je bil potem imenovan za okrajnega sodnika, je služil le malo časa, vendar se ga pa še dandanes spominja postojniški okraj, kako dober sodnik in očetovski svetovalec da je bil Tomšič. Od septembra 1884. pa do l. 1895. je služil zopet v Ljubljani, prva tri leta kakor svetniški tajnik, nadalje pa kakor sodni svetnik. L. 1895. ga pokliče predsednik pl. Waser na poskušno službo pri nadsodišču v Gradcu za pol leta, kakor je bilo tedaj v navadi. Tomšič se je popolnoma obnesel in kmalu za tem je bil imenovan za svetnika pri nadsodišču. L. 1904. je dobil naslov in značaj dvornega svetnika, od l. 1905. dalje pa je bil prvi nadomestni predsednik II., t. zv. dvojezičnemu senatu. — Tomšičeva karijera kaže že sama obsebi, kako izborna kvalifikacija ga je dičila. Hodilo mu niti ni na pot to, da je bil v svojem srcu in pa tudi v svoji rodbini zvest sin svoje domovine in da je v spornih slučajih votiral za enakopravnost slovenskega jezika. Le-to seveda zgolj temeljem zakonskih predpisov, kajti za druge nagibe je bil veliko prerahločuten in premiroljuben, končno pa tudi vsekozi le sodnik, ki se mu ni dalo, udeleževati se narodnostnih preprirov. Pokojni Fran Tomšič je bil prvi Slovenec, ki si je priboril z velikim svojim umom mesto v gremiju višjega dež. sodišča v Gradcu in užival od prvega do zadnjega razloženo spoštovanje. Delo društva „Pravnika“ in njegovega glasila je spremljal s toplimi simpatijami in društvo je ob njegovi smrti s posebnim pismom izrazilo svoje sočutje velecenjeni njegovi rodbini. Čast spominu pokojnega odličnjaka!

— n.

(Dr. Karl Štrekelj †) V enem tednu so v Gradcu pokopali dva odlična Slovenca. Za dvornim svetnikom Tomšičem je dne 7. t. m. umrl vseučiliški profesor dr. Karl Štrekelj, star šele 53 let. Z njim je veliko prerano izgubil slovenski narod znabiti svojega največjega sodobnega jezikoslovca.

Njemu se ima tudi slovenska pravna terminologija zahvaliti za marsikatero dobro popravo ali dopolnitev. Saj je bil dr. Štrekelj po smrti M. Cigaleta l. 1889 imenovan za urednika slovenski izdaji državnega zakonika in naravnost srečno naključje je bilo, da je državni zakonik objavil vse gradivo novih civilno-pravnih zakonov v dr. Štreklejevem prevodu. Dr. Štrekelj je slovenščino v vseh njenih narečjih izborno poznal in bil v stanu sloveniti po vseh pravilih jezika in njegovega duha. Zato so tudi njegovi prevodi zakonov tako gladki in lahko razumljivi, med njimi osobito izvršilni red, ki mu je bilo treba za toliko novih pojmov poiskati pravih slovenskih izrazov. To njegovo delo je prestalo, ko je bil l. 1897. imenovan za profesorja slavistike na vseučilišču v Gradcu. Vendar pa je kakor preje, tako tudi poslej z raznimi svojimi jezikoslovnimi razpravami in nasveti uspešno vplival na razvoj slovenskega jezika. Bil je izredno nadarjen etimolog in si pridobil s tozadevnimi deli slavo tudi izven Slovanov. Delo prve vrste so njegove „Slovenske narodne pesni“, ki jih je po „Slov. Matici“ izdajal toliko let. V peresu nekako mu je ostala zgodovina slovenskega jezika, katero je z veliko ljubeznijo pripravljaval in ž njo seznanjal le svoje slušatelje. Dr. Štrekelj je bil rodom Kraševac, treznega in odkritega značaja. Še vseučiliški dijak na Dunaju, je bil literarno delaven, pisal je redno za „Ljubljanski Zvon“ nekrologe raznih slovanskih pisateljev, estetične razprave i. t. d.; njegov jezik je bil vzvišen in krepak. Gmotnih sredstev je imel malo, a z jekleno marljivostjo si je pomagal naprej. Ko je bil dosegel doktorat modroslovja, moral je biti nekaj časa odgojitelj in čakati boljšega. Pravo življenje je pričakal šele z 38. letom, ko je postal vseučiliški profesor. V zadnjih 15.ih letih je pokazal, kaj smo ž njim — izgubili sedaj, ko je po dolgi, mučni bolezni moral oči zatisniti za vekomaj sredi najboljšega dela in v najlepši dobi znanstvene zrelosti. Kakor ves narod, žaluje tudi slovensko pravništvo ob njegovem grobu in mu ohrani časten in hvaležen spomin!

—n.

(† Poljedelski minister dr. Albin Bráf.) Po dolgotrajni bolezni je umrl na svojem posestvu blizu Prage znameniti češki politik, znanstvenik in strokovni pisatelj dr. Albin Bráf. Rojen je bil l. 1851. v Pragi, je ondi promoviral l. 1874, se posvetil prvotno sodni službi, potem pa bil imenovan profesorjem nacionalne ekonomije na češki trgovski akademiji, l. 1882 pa izrednim profesorjem nacionalne ekonomije na praški češki univerzi. Cesar ga je dvakrat poklical v ministrski svet; kot aktivnega poljedelskega ministra ga je dohitela smrt. Svojo bogato knjižnico je volil c. kr. češki Karlo-Ferdinandovi univerzi s tem, da je knjižnico svoječasno izročiti novi (drugi) češki univerzi na Moravskem.

— (Stalna delegacija avstrijskih odvetniških zbornic) je pod predsedstvom dr. viteza Feistmantla zborovala dne 20. in 21. junija t. l. na Dunaju. Odvetniško zbornico kranjsko je zastopal njen predsednik dr. Danilo Majaron. Dr. Ružička je razpravljaval o novem odvetniškem redu; delegacija je v smislu tega referata sklenila zahtevati, da se pripuščajo odvetniki k obrtnim sodiščem, da se za odvetniške kandidate uvede v obliki sodnega izpita poseben odvetniški izpit, da se odvetniška imuniteta v zakonu natančneje očrta in da se pripuščajo za substitucijo pisarniških uradnikov tudi ženske. Glede vprašanja zagovorništva v (novem) vojaškem kazenskem postopku se je sprejela resolucija, v kateri se obžaluje, da se ni v novem po-

stopku varovala pravica, da se smejo vsi odvetniki brez izjeme sprejeti v zagovorniško listo. Delegacija je glede reforme pravice revnih sklenila, da ostani v veljavi desedanje načelo brezplačnega zastopanja revnih, da torej zastopnik revnih v kazenskih zadevah nima terjati odškodnine od države; pač pa bi bilo razmotrivati vprašanje, ne bi li zbornice same take kolege, ki so v večji meri zaposleni z zastopstvi revnih strank, oškodovale iz lastnih zborničnih sredstev. Predlogu zveze sodnikov, da se osobito v svrhu proučevanja zakonskih osnutkov ustanove proste delegacije pravniških poklicev (vseučiliški profesorji, sodniki, notarji in odvetniki) se je pridrilo. Predsedstvo delegacije tvorijo predsedniki zbornic na Dunaju, v Pragi, Lvovu, Brnu in Gradcu. *M. G.*

— (Pravniška zborovanja na Dunaju.) V prvi dekadi meseca septembra t. l. se vrše na Dunaju razna pravniška zborovanja. Centralni odbor zveze avstrijskih sodnikov vabi sodnike in državne pravdnike iz Avstro-Ogrske, Nemčije, Italije, Lichtensteina, Bulgarije in Švice (iz držav, v katerih so sodniki organizirani) na splošno zborovanje sodnikov, ki se bo vršilo od 1. do 3. septembra. Razpravni predmeti so: 1. porote ali prisežniki (referent dež. sod. svetnik dr. Altman), 2. stališče sodnikovo v civilnem postopku (ref. dež. sod. svetnik dr. Wehli), 3. varuški sodnik (ref. dež. sod. svetnik dr. Hauke), 4. stališče sodnikovo v pravni državi (ref. dež. sod. svetnik dr. pl. Engel). Na zabavnem programu so izleti udeležencev (z damami) v dunajsko okolico (Kobenzl, Schönbrunn, Prater) i. dr. — V času od 3. do 7. septembra se vrši XXXI. zborovanje nemških juristov 1912; na dnevnem redu te odlične skupščine je 13 predavanj vseh pravniških panog. — Za čas od 7. do 9. septembra sklicuje društvo spodnjeavstrijskih koncipientov svoje kolege iz cele Avstrije na splošno zborovanje avstrijskih koncipientov. Obravnavalo se bo na tej skupščini o stanovskih vprašanjih, kakor o „*numerus clausus*“, skrajšanju prakse, prisilni organizaciji i. t. d. *M. G.*

— (Dve imunitetni vprašanji.) Zakon o nedotičnosti in neodgovornosti članov državnega zbora in deželnih zborov z dne 3. oktobra 1861 št. 98 je prav tako, kakor so mnogi drugi zakoni iz prve konstitucionalne dobe, po svojem besedilu nejasen. Njega § II. veli: „Noben član državnega zbora ali deželni zborov se za časa, do kler traja sesija, ne sme radi kaznjivega dejanja zapreti ali sodno preganjati brez dovoljenja zbornice, razen ako se ga zasači na samem dejanju. Pa tudi, ako se ga zasači na samem dejanju, mora sodišče predsedniku zbornice takoj javiti, da je bil poslanec dejan v zapor. Ako zahteva zbornica, mora zapor prenehati ali pa se mora preganjanje odgoditi za ves čas sesijske dobe. Isto pravico ima zbornica glede zapora ali preiskave, ki se ukrene zoper člana zbornice izven sesijske dobe. (Razprta mesta so v zakonu navadno tiskana.) To besedilo velja že pol stoletja, a še vedno vzbuja veliko dvomov. Tako je v najnovejšem času postalo dvomljivo, ali traja sesija tudi tedaj naprej, kadar je deželni zbor odgoden za Najvišjim reskriptom? Pri državnem zboru se vedno jasno razlikuje med odgoditvijo in med zaključkom sesije; ali pri deželni zborih se pripeti včasih, da zborujejo celo leto le po en, dva dni, potem se pa odgode navadno z Najvišjim reskriptom. V praksi se je do najnovejšega časa zastopal nazor, da je razlikovati med odgoditvijo, ki jo izreče zbornični predsednik in med odgoditvijo, ki ima

za podlago cesarski reskript. Le v prvem slučaju se je smatralo, da traja imuniteta še dalje, v drugem pa se je videlo ukin imunitete.

Vrhovno sodišče je rešilo z odločbo z dne 11. marca 1912, o. št. Nd VI 74/12-1 stvar drugače. V slučaju preganjanja nekega štajerskega deželnega poslanca je odklonilo vsako sklepanje z razlogom, da je bila druga sesija desete dobe štajerskega deželnega zbora dne 4. februarja 1912 z Najvišjim reskriptom samo odg od e n a, da torej spričo tega poslančeva imuniteta traja naprej, in bi se sklepanje v kazenskem postopanju glede tega poslanca moralo smatrati za kršitev po § II, cit. zak. zajamčene imunitete, dokler zbornica ne da dovoljenja za preganjanje. —

Drugo vprašanje pa je, ali se sme nadaljevati kazensko postopanje, ki je že dospelo do prvoinstančne sodbe pred nastopom imunitete, ako se sodba od katere koli strani izpodbija. Nekateri so zadnji stavek gori navedenega paragrafa tolmačili tako, da gre kazensko postopanje svojim potom naprej, le ako z b o r n i c a t o z a h t e v a, naj se preganjanje ukine in odgodi do konca sesije. Tudi ta slučaj je prišel v najnovejšem času do rešitve, sicer samo po sodnem dvoru II. stopnje, ali vendar naj ga priobčim v tej zvezi radi popolnosti. Deželni in državni poslanec X. se je čutil žaljenega po javnem govoru svojega tovariša, tudi deželnega poslanca Y. Ker takrat deželni zbor, kojega član je Y., ni zboroval, tožil je X. Y-a pred okrajnim sodiščem radi prestopka razžaljenja časti. Y. je bil obsojen, pa se je pritožil na deželno kakor prizivno sodišče. — Pri prvi prizivni razpravi je stavil Y. nove dokazne predloge, ki so se dopustili. Akt je romal radi zaslišanja pripuščenih prič k trem okrajnim sodiščem. Preden pa se je vrnil nazaj k prizivnemu sodišču, je bil sklican dotični deželni zbor na sesijo, ki pa je bila kmalu z Najvišjim reskriptom odg od e n a. Deželno kakor prizivno sodišče je nato storilo sklep, da se od zaslišanja ene priče, ki je bila dopuščena, pa se je ni našlo, odstopi, obenem pa je ukrenilo, da se nov narok za prizivno razpravo tako dolgo ne odredi, dokler se sesija deželnega zbora ne z a k l j u č i. Zoper ta sklep se je poslanec X. pritožil, češ, sodišče ni smelo povzeti inicijative; stvar deželnega zbora bi bila zahtevati, da se preganjanje ukine. Višje deželno sodišče v Gradcu pa je z odločbo z dne 3. aprila 1912, o. št. D 74 12-1, izpodbijani sklep potrdilo in izreklo: Vodilno načelo glede imunitet poslancev je v prvem stavku §-a II zakona z dne 3. oktobra 1861, št. 98 drž. zb. izraženo, namreč, da noben član deželnih zborov za časa, ko traja sesija — razen ako se ga zasači na dejanju samem, ne sme radi kaznjivega čina biti brez dovoljenja zbornice zaprt ali sodno preganjan. Oreditev sodnega naroka, čeprav v kazenski stvari, ki je bila započeta še pred otvoritvijo sesije, je brezdvomno čin sodnega preganjanja; zato je deželno kakor prizivno sodišče popolnoma pravilno postopalo, da jo je opustilo. Zadnjemu stavku navedenega paragrafa je moči v primeri s temeljnim, na prvo mesto postavljenim stavkom pripisovati le ta pomen, da je zbornica upravičena vsak čas varovati imuniteto svojih članov, ako se je sodno preganjanje ne glede na označeno načelno prepoved dejanski upotilo.

Dr. M. D.

